

de vaalheid van haar bestaan weggenomen. Ze is, zooals we het in ons vorig artikel zeiden, losgekomen van den dwang van 't het-met-zichzelf-niet-eens-zijn. En dat alles, gevoegd bij haar groei naar het moderne, haar ontwikkeling in vers-techniek, doet deze nieuwe poëzie een andere openbaring zijn van haar dichterschap, dan de vorige. Er is verandering in techniek, in vorm, in mentaliteit ook, maar niet in wezen. Ook hier is ze, wat ze was in de vorige bundeltjes en wat ze zich beledigt tegenover haar bezoeker: „een meisje, boven alles een meisje....” En dat duidelijk te herkennen persoonlijke maakt, dat we dezen bundel, die weer getuigenis geeft van de voortreffelijkheid van haar talent, evenals de vorige met dankbaarheid aanvaarden.

Alleen — één opmerking worde ons toegestaan.

Tot tweemaal toe heeft de dichteres haar bezoeker gegrept, dat ze zich eigenlijk schaamde over de simplicitéit van haar vorige verzen. Daartegenover zouden wij haar willen zeggen, dat ze zulks nimmer behoeft te doen. Want wat de heer de Maagt antwoordde zou ook onze reflex op die klacht zijn geweest: ze bloeien juist door dien eenvoud en hoeven door hun oprechtheid. En de gerechtvaardigde waardeering, die we hebben voor „Schaduw”, als voor het werk van een rijper geworden talent, stelt in geen deele de waardeering in „Donker, die we gehad hebben en nog altijd hebben voor de Vondelingskens en de Voorzekerens. Religieus stamt deze zeker niet op een lager plan.

C. T.

PERSCHOUW.

Prof. Obbink en de waarheid.

Ker is teer; daarom moet ik nog wel op de onaangename kwestie terugkomen.

Constateerende, dat prof. Obbink nog geen letter van mij geciteerd heeft, en een kort ingezonden stuk, waarin ik verwees naar mijn bestrijding in „De Reformatie”, heeft laten liggen (in deze weigering, als ik het goed begrip, deze week gevolgd door de officiële redactie), neem ik, ook nu, zijn woord over. Hij schreef:

Voor enkele weken deelden we in ons blad mee, welke ongehoorde en ongegronde beschuldigingen Dr K. Schilder, geref. pred. te Rotterdam, in de Reformatie tegen onze redactie durfde uiten. Die beschuldiging was echter in verholpen vorm gekleed, zoodat ze voldoende duidelijk was; maar niet buiten het bereik van den strafrechter viel. Daarom heb ik Dr K. Schilder nadrukkelijk uitgenoodigd, aan zijne beschuldiging den directen vorm te geven, zoodat hij wegens laster kon worden aangeklaagd. Dr Schilder vond „veeliger zich daaraan te onttrekken: hij durft het rechterlijk vonnis niet afwachten, wel wetend wat het gevolg zou zijn.

Hoe moet ik dit qualificeeren? Laat mij voorzichtig zijn, en alleen woorden gebruiken, die naar prof. Obbinks meening jemaats goeden christennaam niet aantasten. Ik gebruik, veiligheids halve, zijn eigen woorden. Prof. Obbink schreef eens van een „mededeeling”, die dr J. C. de Moor plaatste inzake prof. Obbink, dat het „stukje” van dr De Moor „drupt van onwaarheid” (zie Ref. 21 Jan. 1921). Blijkbaar bedoelde de hoogleraar niet alleen, dat dr De Moor objectief de waarheid verkrachtte, maar ook, dat hij subjectief niet tegenover haar de zuivere positie bewaard had; immers, later verklaarde hij dezen term aldus: „onwaar en onoprecht” (11 Maart 1921, Ref.). Van deze aantijging heeft dr De Moor zich even zeer en even grondig gezuiverd als in een ander geval geschied is. Ik herinner aan dezen twist alleen, om, afgedacht van de waarde van een les van antecedenten, termen te kiezen, die prof. Obbink niet beleedigend acht, en die hij toch dapper en „direct” genoeg neemt.

Ik zal evenwel van prof. Obbink moeten verschillen hierin, dat hij tegenover dr De Moor zweeg, terwijl ik graag zal pogen te bewijzen.

Men lette op de volgende dingen.

A. In het „Alg. Weekbl.” van 26 Oct. schreef prof. O.: „Wat K. S. verder doet, moet hij met zijn geweten maar uitmaken.”

Dat lijkt veel op berusting. Maar toen ik daarna, (Ref. 2 Nov.) de zaak nog eens breed toelichtte, en prof. Obbink uitnodigde, zijn lezers de mededeeling door te geven, dat ik in „De Ref.” hem had beantwoord, TOEN bleek, dat prof. O. het niet aan mijn geweten overliet, maar een rechterlijke uitspraak begeerde. Althans iets dergelijks als ultima ratio.

B. Prof. Obbink schrijft d.d. 16 Nov., dat mijn beweringen „in verholpen vorm gekleed” waren, en een „directen” vorm noodig hadden. Maar toen hij nog niet aan rechtens e.d. dacht, en dus buiten de verleiding was, die in een verlegen uur zulk een dreiging als manoeuvre kan doen gebruiken (zie beneden), toen schreef hij, d.d. 26 Oct.:

K. S. ...schreef in STEEDS STELLIGER TOON: Prof. Obbink heeft gelogen.

Hoewel ik dit onjuist acht, verhaast me toch de tegenstrijdige getuigenis van prof. Obbink. Nu eens schrijft ik „steeds stilliger”; later ben ik de listige zoeker naar „verholde vormen”. Een eenvoudig mensch denkt: pour besoin de la cause.

C. Dat prof. Obbink (zie citaat) mij „uitdrukkelijk uitnodigde” de beschuldiging een directen vorm te geven, is niet waar, want het is de halve waarheid. Hij heeft mij uitgenoodigd, haar te herroepen, of anders ze in dien vorm te geven, dat de rechter er bij te pas kon komen. Dit maakt de zaak anders. Want deze vorm van uitnodiging brengt de zaak eerst op ethisch standpunt, en eerst, als dat niet helpt, op zuiver formeel juridisch terrein. Ik heb gemeend, dat prof. Obbink dat oerlijk zoo bedoelde, en hem daarom breed gezegd, hoe ik over het geval dacht. Nu laat hij zijn woorden voor de helft weg. Blijkbaar is het hem alleen om het formeel-juridische handigheidje en zijn misbruik (zie beneden) te doen geweest. Ik heb me vergist, door bij dezen ethischen hoogleeraar ethische vraagstelling te onderstellen.

D. Ik sprak over een manoeuvre, een handigheidje. Hiermee bedoel ik te verwijzen naar het feit, dat ik prof. Obbink TWEE maal, uitdrukkelijk, heb geschreven: waarom zoekt U zich toch vast te klampen aan een BEWEERDE indirectheid van mijn woorden? Als U dan zoo graag een direct woord zoekt, welnu, het is er: het woord „leugen” IS gebruikt; en als U dus zoo snakt naar een rechter, welnu, de weg staat U open; of is het woord „leugen” soms niet meer direct? Toen prof. Obbink dus zijn laatste mededeeling schreef, wist hij, dat het „onverholde”, gansch directe, woord „leugen” gebruikt was. Toch baseert hij zich op de beweerde „verholpheid” en indirectheid der tegen hem geuite klacht. Wat is dat voor manier van doen, als het niet is een poging, om zich uit een nare positie te redden?

Ik heb me alweer vergist. Want ik ben zoo onnoozel geweest, te onderstellen, dat prof. Obbink, als hij ooit over het geval schreef, precies zou zeggen, wat ik geschreven had. Nu hij het niet doet, zal ik het zelf doen.

Mijn brief van 9 November 1928 begint aldus:

Indien het U werkelijk te doen is, om langs gerechtelijken weg te zien uitgemaakt, of, wat ik zoude, al dan niet laster was, dan behoeft U niet lang te aarzelen, of ooit te klagen, dat door de weigering van „De Reformatie” tot precisering, vergezeld door een tweede weigering, om royaal terug te nemen, wat ze niet hardop zeggen wil, U de gelegenheid tot zelfverdediging voor den rechter afgesneden is, terwijl U voorts het oordeel over zulk een redactie aan de lezers overlaat, en haar „aan de kaak stelt”, voor den tweeden keer.

Hierna volgt dan een verwijzing naar het woord „leugen” in het openingswoord van den nieuwen jaargang.

Diezelfde brief eindigde o.m. met deze woorden:

Samenvattende zeg ik dus:

1. indien U wilt staat de weg U open tot gerechtelijk onderzoek.

Nu moet men natuurlijk rekenen met de mogelijkheid, dat prof. Obbink dit direct gesproken woord ontgaan is. Maar, als men dan let op die juridische bemoeiingen (een jurist is al gemaadpleegd, naar ik hoor), dan doet het terugrijpen naar een zoogenaamd „verholde” woord, terwijl een onverholde term ter beschikking staat, vreemd aan; en prof. Obbink moet kunnen begrijpen, dat men denkt aan een manoeuvre, die ik niet qualificeeren zal. En als men dan bovendien bedenkt, dat ik d.d. 12 November nog eens weer op die zaak gewezen heb, hoe is het dan met de waarheid verenigbaar, dat prof. Obbink toch nog, ON-DANKS ALLES, tegenover zijn lezers klaagt: ik kan niet mij zuiveren, beste menschen, want ze zeggen het ginds wel duidelijk, maar toch niet direct?

Ik wijs prof. Obbinks artikelje reeds op dit punt af, omdat het „drupt van onwaarheid”.

En ik heb nog meer. Maar omdat ik mijn lezers niet al te zeer vervelen wil en aan de nuttiger copie niet te veel ruimte onttelen wil, geef ik volgende week het slot.

De karikatuur.

*In de kleinere kerkbode van de tegen Assen—1926 oponeerende gemeenten schrijft de Vermaant over de Asser synode, dat zij,

zich onnoozel houdende of onnoozel zijnde, slechts zitten kijken op die paradijs-boomen en die paradijs-slang en gezegd: ja, lieve menschen, een boom is een boom en een slang is een slang, meer weet ik er ook niet van, en dat moeten jullie nu maar kinderlijk eenvoudig gelooven.

Alles onder patronaat van een professor, die weet

dat er wateren onder de aarde zijn, omdat „zijn God” hem dat in „Zijn Woord” geopenbaard heeft en deze weer geflankeerd door een anderen professor, die zulke openbaringsopvattingen aangrijpt als „eenvoudigheid des geloofs” waaraan de welenschap zich heeft te onderwerpen. Haar zielloos product gaf de Synode tenslotte uit voor het levende Woord Gods, terwijl ze een ieder die naar het levende Woord dorstte, verbijsterd was over zulk een taakopvatting en zich er openlijk tegen verzette, als een aanranden van Gods Woord uitwierp.

Zoo deed de Synode van Assen. Kernvragen van fundamenteelen aard bleven onaangeroerd.

Hier zitten nu in keurige verpakking alle karikatuur-beelden van Assen bij elkaar. Blue Band, maar al evenmin versch gekarnd.

Decadentie.

Dr Kraan, schrijvende in „Geref. Kbl. Maastricht, etc.”, spreekt van

de decadentie van onzen tijd, die meer op de personen dan op de zaken, meer op den spreker dan op het gesprokene let.

De zending en de hooggeleerden ... vroeger.

Dr F. v. Gheel Gildemeester geeft deze aardige herinnering uit de oude doos:

De Zending heeft in de laatste vijftig jaren toch in de waardeering der gemeente een grooten stap vooruitgedaan. In 't jaar 1876 of '77 wenschte de begaafde student J. P. Esser (Joul Esser, zooals wij hem noemden, Dr J. P. Esser zooals later zijn officiële titel was), enfin de student Esser, die een heel dragelijk doctoraal examen gedaan had, in de theologie te promoveeren op eene dissertatie over „Begrip en methode der Zending”. Die had zijn hart. Splinterige kwestietjes in de theologie, die in de lente opkomen, in den zomer verschroeven en vóór den winter vergaan, konden zijn belangstelling niet winnen. Maar de Zending! Ja, aan de Zending had hij zijn hart verpand. Hij had dus een dissertatie geschreven over „begrip en methode der Zending”. Maar de theologische faculteit der Utrechtsche Universiteit heeft die dissertatie geweigerd!

Tegenwoordig zou iedere theologische faculteit in Nederland zoo'n dissertatie aannemen; natuurlijk mits zij knap geschreven was. Onze vriend Esser heeft toen in de gauwigheid een onbetekenend stuk geschreven over den brief aan Philemon, wat inleiding, wat exegese en een weinig toepassing. Maar het geheel betoekende niet veel. Zijn vriend Jonker heeft hem er nog royaal mee geholpen. Zijn promotor was professor van Oosterzee, die hem bij gelegenheid vroeg: „maar meneer Esser! heb je dan niets geen theologisch bloed in de aderen!” En „meneer Esser” antwoordde: „geen druppel prof.” Ik heb het uit zijn mond. Maar dat dissertatieje werd aangenomen. En toen hij zijn proefschrift verdedigde en den doctorstitel verkregen had, zong hij met een variant op een studentenliedje uit die dagen: „Ik heb de wereld rondgerezen al wel een jaar of tien. Maar 'n doctorshoed op zoo'n leegen bol heb ik nog nooit gezien”.

Toch heeft hij in de zending wel wat betekend diezelfde Dr J. P. Esser; en zooals wij zeiden, later zijn de theologische professoren verstandiger menschen geworden met wat meer voeling voor de werkelijke wereld; en nu zonden ze wat graag een knap geschreven dissertatie hebben over eenig onderdeel der practische theologie; terecht overwegende dat de doctorandus, door zijn doctoraal examen, genoegzaam getoond heeft in de theologische wetenschap geen vreemde-ling te zijn.

Het artikel stond in de „Herv. Kb. van Den Haag”.

Gelukkig staan tegenwoordig de dingen anders. En veilig kan, voor wat Nederland betreft, gezegd worden, dat de gereformeerden zijn vooropgegaan in het wetenschappelijk denken en schrijven over de zending, haar wezen, taak, beginsel en methode.

Zichzelf bekijken of Christus zien.

Dr J. H. Gunning J.Hzn. schrijft in „Pniel”:

Ik kan mij nooit ten volle in die Roomsche mentaliteit indenken, en toch vind ik er zooveel schoons in. Toen ik in een van die wonderbare koorstoelen zat te mûneren, dacht ik: hier moet een mensch, dunkt mij, altoos weer met zichzelf bezig zijn en dat is toch geestelijk ongezond. Ik zou, geloof ik, wanhopig worden als ik den ganschen dag en nog een groot stuk van den nacht er bij, met zelfonderzoek en zelfkastijding moest doorbrengen. Het is toch eigenlijk niet goed altijd weer zichzelf als met een vergrootglas te bekijken — het éénige, dat de moeite waard is om altijd weer bezien en overdacht te worden, is Jezus. Jezus vóór ons, Jezus in ons, Jezus onze Gids door het leven. Die kloostermuren, die kloostereenzaamheid, die kloosterregels, brengen ze waarlijk een mensch nader tot Christus? Niet van den bidder, maar van den Aangebedene gaat de kracht tot genezing van het kranke hart uit, maar dan moet de genezene ook aan den arbeid. Ik weet wel, in vele kloosters wordt gearbeid, soms zelfs op een geweldige wijze, maar ik kan nooit begrijpen dat deze afzondering van de wereld bevorderlijk is voor de frischheid en de kracht van het geestelijk leven. En toch hoe verlangt mijne ziel naar rust, naar stilte van binnen!

Het is toch altijd weer de oude vraag, die ook Luther zoo deed worstelen en tobben: hoe word ik bevrijd van mijne zonden? De Roomsche kloosterheiligheid, die ten koste van de smartelijkste en vernederendste middelen naar versterking jaagt, is toch niet naar Gods Woord. Met zelfkastijding komt men er nooit (en ook menige Protestant beproeft het in den grond der zaak met hetzelfde recept). Ik vind mijn troost in 1 Joh. 2: 1. Bij onze zonden en ons zondebewustzijn te blijven en ons te buigen onder de oordeelen Gods, het brengt nooit verruining. Men verliest er op den duur de gemeenschap met God door. Men komt ten slotte tot